

Petersberg

Grythyttan 6:109, Grythyttans socken, Hällefors kommun, Västmanland

Omläggning av skiffertak, år 2006

Översiktlig beskrivning

Byggnaden är belägen i centrala Grythyttan, vid Kyrkogatan, och uppfördes i slutet av 1800-talet. Dess panelarkitektur med omväxlande stående och liggande panel samt lövsågningsdetaljer är karakteristisk för det sena 1800-talet. Taket är belagt med skiffer vilket är ett vanligt taktäckningsmaterial i Grythyttan där det brutits skiffer för taktäckning kontinuerligt under ca 250 år.

Längs Kyrkogatan finns flera byggnader uppförda under samma tidsperiod och byggnaderna bildar tillsammans en enhetlig miljö. Gatan utgör en del av de välbevarade centrala delarna av Grythyttan som utgör ett område av riksintresse för kulturmiljövården (T 43, Grythyttan). Byggnaden finns även upptagen i *Förslag till bevaringsprogram för Grythyttans tätort, 1977*.

Under år 2006 har fastighetsägarna erhållit statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för omläggning av skiffertak på byggnadens södra takfall. Länsstyrelsen lämnade besked om bidrag 060614 med syfte att bevara skiffertaket som är ett karaktärsdrag för byggnaden och bebyggelsen i Grythyttan. Arbetena som påbörjades i juni och avslutades i juli har följts av antikvarisk kontrollant och enligt de antikvariska anvisningar som lämnats 060621. Slutbesiktning av arbetena genomfördes 060710 då det kunde konstateras att arbetena var väl utförda och på ett antikvariskt godkänt sätt.

Administrativa uppgifter

<i>Fastighetsbeteckning:</i>	<i>Grythyttan 6:109</i>
<i>Fastighetsägare:</i>	<i>Clarence Werdin och Marina Nilsson Werdin</i>
<i>Bidrag:</i>	<i>66 000 kr motsvarande 75 % av den totala kostnaden</i>
<i>Byggtreprenör:</i>	<i>Takskifferspecialisten AB, Grythyttan Jibe's Plåtslageri, Hällefors</i>
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	<i>Örebro läns museum Charlott Hansen, år 2006</i>
<i>Utförandeperiod:</i>	<i>juni-juli år 2006</i>

Länsmuseets handlingar i ärendet

<i>Diarienummer:</i>	<i>2006.220.144 - beslut från Länsstyrelsen - anbud från Takskifferspecialisten AB, Grythyttan - antikvariska anvisningar, Örebro läns museum - slutbesiktningsprotokoll, Örebro läns museum</i>
<i>Registrerade bilder:</i>	<i>OLM_2006_18_1-14: Charlott Hansen, år 2006</i>

Omslagsfoto: Det omlagda skiffertaket med ny takstege, Charlott Hansen, OLM_2006_18_8, år 2006

Utförda åtgärder

Tak

Före åtgärd: Byggnadens tak bestod av två sadeltak ställda vinkelrätt mot varandra. Taket var belagt med grythytteskiffer i form av rektangulära plattor med rak nedre kant. För ca 20 år sedan lades samtliga takfall om, utom det södra. Nocken var täckt med galvaniserad obehandlad plåt. Byggnadens vindskivor utgjordes av kraftiga brädor med två avfasade partier i nedre kanten och som utformats lika takfots-tassarna i nedre änden. På vindskivorna satt tunna enkla lister som troligtvis var senare tillkomna. I dessa lister var yttersta skifferraden spikad. En följd av detta blev att skiffret inte stack tillräckligt långt utanför vindskivorna som därför blivit rötskadade. Regnvatten från taket leddes bort av hängrännor med utkast. Hängrännornas fäste satt för långt isär vilket lett till att hängrännan buktar. På taket fanns ett ventilationsrör i obehandlad galvaniserad plåt.

Efter åtgärd: Åtgärderna har endast omfattat södra takfallet. Befintligt takskiffer plockades ner och sorterades. Plywoodskivor, 12 mm tjocka, och underlagspapp, yap 2200, monterades på undertaket som visade sig vara i gott skick. Skiffret monterades med syrafast skifferspik och ca en kvadratmeter skifferplattor byttes ut med skiffer lika det befintliga. Vindskivor nyttillverkades. De skulle tillverkas exakt lika de befintliga men ett av de avfasade partierna på vindskivan uteblev. Vid nästa tillfälle då vindskivorna byts bör de ersättas med nya lika de ursprungliga. De målades med linoljefärg bruten enligt RAÄ Linoljefärgslikare, grå umbra 7A-30. Den tunna listen som troligtvis var senare tillkommen togs bort för att skifferplattorna skulle sticka tillräckligt långt utanför vindskivorna.

På norra takfallet saknades en skifferrad längst upp. Under detta arbete kompletterades därför takfallet med ytterligare en rad skiffer lika det befintliga. En nynockplåt monterades, tillverkad i galvaniserad obehandlad plåt utformad lika den befintliga. På det inskjutande takfallet hade det i nockplåten på vissa ställen blivit små rosthål. I stället för att byta hela plåten skruvades skruvar med packningar i hålen.

En fotplåt monterades för att leda vattnet ner i hängrännan. Hängrännan byttes ut mot en ny i obehandlad galvaniserad plåt. Fästena monterades med 50-60 cm mellanrum. Vid slutbesiktningen hade stuprör ej monterats vilket skulle ske i samband med att ställningarna plockades ner. Stuprören som kommer att monteras är tillverkade av obehandlad galvaniserad plåt med skarpa vinklar och falsade skarvar. Den tillhörande vattkupan är konformad. För att galvaniseringen ska försvinna lämnas hängrännor och stuprör obehandlade och kommer att målas inom några år i samband med att fasaderna målas om.

Ett nytt ventilationsrör i galvaniserad obehandlad plåt nyttillverkades och utformades exakt lika den befintliga. En ny takstege monterades som smälter väl in i

taket då den är svartlackerad. Stegens fästen är utformade som plattor så att de går att kila in och fästa mellan skifferplattorna.

Antikvariska kommentarer

Eftersom arbetena endast omfattat södra takfallet har vindskivorna endast bytts på detta takfall. Det var även endast på detta takfall som de smala listerna på vindskivorna togs bort. Detta har resulterat i att norra och södra takfallen ser något olika ut då den smala listen saknas på norra sidan. Dessa lister bör plockas bort på samtliga av byggnadens vindskivor då vattnet inte släpper tillräckligt långt från fasaden utan på vindskivorna som får rötskador. Det krävs dock att yttersta skifferraden på takfallet, som är spikad i listen, plockas ner och sedan fästs tillbaka i taket. Fastighetsägarna har för avsikt att åtgärda detta.

Bildbilaga

Före åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2006_18_1-14

Efter åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2006_18_ 1-14

Fotoprotokoll

Acc. nr: OLM_2006_18_1-14

Plats (Gårds- by- och tätortsnamn): Petersberg, Grythyttan

Socken (eller församling): Grythyttans socken

Gata/kvarter/fastighet: Grythyttan 6:109

Kommun: Hällefors kommun

Län: T

År: 2006

Motiv: Omläggning av skiffertak på fastigheten Grythyttan 6:109

Bild 1: Taket före omläggning

Bild 2-4: Gavel och vindskivor före åtgärder

Bild 5-7: Taket med plåtdetaljer före åtgärder

Bild 8: Det omlagda skiffertaket med ny takstege

Bild 9-10: Det omlagda skiffertaket med nya plåtdetaljer

Bild 11-13: Gavel och vindskivor efter åtgärder

Bild 14: Taket efter genomförda åtgärder

Fotograf: Hansen, Charlott

Övrigt: diarienummer: 2006.220.144